

Motion till riksdagen

1986/87:Jo159

Lars Ernestam m. fl. (fp)

Ändring i miljöskyddslagen (1969:387) m. m.

(prop. 1986/87:135)

Mot.
1986/87
Jo159-164

I propositionen föreslås vissa begränsade förändringar i miljöskyddslagen med utgångspunkt i miljöskyddsutredningen och tre skrivelser från statens naturvårdsverk.

Under de borgerliga regeringsåren tillsattes och genomfördes en rad viktiga utredningar på miljöområdet, bl. a. bilavgaskommittén, utredningen om oljetransporter och miljöskyddsutredningen. Här lades en grund för ett omfattande reformarbete. Mot den bakgrunden beklagar vi att miljöskyddsutredningens slutbetänkande, som blev färdigt 1983, inte förrän nu har förts vidare av regeringen.

En splittrad miljölagstiftning

Bakgrunden till propositionen är en rad brister i den nuvarande miljöskyddslagen, framför allt svårigheterna att ingripa mot företag som överskridit uppsatta utsläppsgränser.

En av de största svagheter med den nuvarande miljölagstiftningen är att den är otillräckligt samordnad. På vissa områden saknas reglering, främst när det gäller de ekologiska konsekvenserna av radioaktiv strålning, och för bl. a. hydrologiska ingrepp finns flera olika lagar med olika ambitioner. Frågan om obligatoriska miljökonsekvensbeskrivningar har inte heller fått någon samlad lösning. Vi kan också konstatera att miljölagarna inte visat sig vara tillräckligt effektiva instrument i kampen mot miljöbrotten.

Mot den här bakgrunden presenterade Svenska naturskyddsföreningen förra året ett förslag till en ny samlad naturskyddslag. Vi beklagar att regeringen fortfarande inte har vidtagit några åtgärder av betydelse med anledning av SNF:s förslag. Folkpartiet har i en partimotion till detta riksmöte föreslagit en utredning med uppgift att åstadkomma en bättre samordning av miljölagstiftningen. Utgångspunkten skulle vara att de från miljövärdssynpunkt mest fördelaktiga kravreglerna skulle tillämpas överallt.

I ovan nämnda partimotion har vi också föreslagit ett system med miljöavgifter för utsläpp över de fastställda gränserna i syfte att stimulera till ökad rening. Vi noterar att föredragande statsråd i propositionen uttalar ett större intresse för denna fråga än socialdemokraterna tidigare visat prov på. Ett sådant system med ekonomiska styrmedel skall ses som ett komplement till tillståndsprövning av traditionellt slag och skulle bl. a. kunna användas i fråga om svavel, kväve, freoner och klorerade ligniner från massaindustrin.

Vi hänvisar till dessa förslag.

Av bl. a. en granskning av riksrevisionsverket framgår att tillsynen är en av de svagaste länkarna i arbetet på att bekämpa miljöförstöringen. I flera remiss-svar på naturvårdsverkets skrivelse från april 1986 framhålls detta som ett av de viktigaste problemen med miljöskyddslagen. Bristen på resurser är väl dokumenterad.

Regeringen vill dock inte höja anslagen till länsstyrelsernas naturvårdsen-heter, eftersom miljövårdens organisation håller på att ses över. Detta är enligt folkpartiets uppfattning ett exempel på regeringens olyckliga tendens att förhålla sig passiv i avvaktan på att en lång rad miljöutredningar skall bli färdiga.

Inom miljöpolitiken är dröjsmål särskilt allvarliga, eftersom konsekven-serna av ett utsläpp eller ett ingrepp ofta inte går att reparera. Miljömyndig-heter, regering och riksdag tvingas ofta agera utan att allt utredningsmaterial ligger på bordet om inte värdefull tid skall gå förlorad.

Folkpartiet menar att behovet av en förstärkning av länsstyrelsernas natur-vårdsenheter är så uppenbart att utredningen inte behöver avvaktas. I vår partimotion har vi avsatt 5 milj. kr. extra som ett första steg. Vi hänvisar till detta förslag.

Påföljdssystemet

Det centrala avsnittet i propositionen gäller miljöskyddslagens påföljdssy-stem.

Vi delar regeringens uppfattning att brott mot miljöskyddslagen inte bör avkriminaliseras. Det skulle bl. a. kunna uppfattas som att samhället nu ser mindre allvarligt på miljöbrott. Tvärtom bör enligt folkpartiets mening in-ställningen till och sanktionerna mot miljöbrott skärpas. Problemen är så allvarliga att resultaten av en mer omfattande översyn av miljölagstiftningen inte kan avvaktas.

Naturvårdsverket hade föreslagit att reglerna för påförande av miljö-skyddsavgift skulle förändras. Det skulle varken krävas att överträdelsen har medfört störningar på omgivningen eller ekonomisk fördel. Bakgrunden är att bara fem fall där miljöskyddsavgift aktualiserats slutligt blivit prövade. Folkpartiet har i en partimotion instämt i verkets förslag på denna punkt.

Regeringen vill nu ta bort störningsrekvisitet, vilket onekligen är ett fram-steg. Men i gengäld skall det krävas att den ekonomiska fördelen varit "betydande" för att miljöskyddsavgift skall tas ut. Regeringen motiverar sitt förslag med att systemet annars blir godtyckligt och "alltför administrativt betungande".

Vi beklagar att regeringen i detta avseende luckrar upp miljöskyddslagen. Om det är arbetsbelastningen för tillsynsorganen som oroar regeringen vore det rimligare att ge dem större resurser än att försvaga lagen. Förslaget bör i denna del avslås av riksdagen.

Enligt folkpartiets mening skall miljöskyddsavgift utgå automatiskt när ett företag överskridit uppsatta gränser. Sanktionen kan här jämföras med böter

för fortkörning. Det ter sig då naturligt att beräkna miljöskyddsavgiften utan hänsyn till den eventuella ekonomiska fördelen av en överträdelse. Något krav på att sådan fördel skall föreligga för att avgift skall utgå bör ju enligt vår uppfattning inte ställas.

Den teknik naturvårdsverket föreslog för beräkning av miljöskyddsavgiftens storlek har ifrågasatts av flera remissinstanser från rättssäkerhetssynpunkt. I stället skulle avgiften kunna uppgå till ett visst, kännbart belopp per utsläppsmängd och tidsenhet. En förändring av avgiftsreglerna i denna riktning kan komma att kräva ökade resurser till koncessionsnämnden för miljöskydd.

Vi föreslår att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om avskaffande av vinningsrekvisitet och ändrade grunder för beräkning av miljöskyddsavgift i enlighet med vad här har anförts.

För att undvika att rena bagateller tas upp till prövning kan en bestämmelse om att avgift inte skall utgå i ringa fall tas in i lagen i enlighet med vad naturvårdsverket föreslagit.

Vägar och gator

Regeringen föreslår att väglagen skall kompletteras med krav på att de i väglagen föreskrivna arbetsplanerna också skall innehålla miljökonsekvensbeskrivningar. Vi delar regeringens uppfattning. Det finns dock en risk för att detta i praktiken inte får så stor betydelse. Med nuvarande ordning kommer beslutsunderlaget i fråga om miljöeffekter i praktiken inte att prövas. Vägbyggen kräver inte tillstånd av koncessionsnämnden.

Miljöskyddsutredningen föreslog att regeringen efter framställan från naturvårdsverket skulle kunna föreskriva att en väg inte får anläggas utan tillstånd av koncessionsnämnden. Dessutom föreslogs att möjligheterna att tillämpa miljöskyddslagens förbudsbestämmelser på trafikaneläggningar skulle tas bort.

Jordbruksutskottet instämde redan 1974 i förslag om införande av tillståndsplikt enligt ML (miljöskyddslagen), bl. a. för vägar. Eftersom denna typ av anläggningar ofta medför omfattande problem från miljö- och naturvårdssynpunkt vore det naturligt att de inte – som i dag – är undantagna från tillståndsplikt. Naturskyddsföreningen har också pekat på att den nuvarande ordningen inneburit en otillfredsställande prövning från miljösynpunkt.

Miljöskyddsutredningens förslag kan dock – som en del remissinstanser påpekat – te sig onödigt krångligt. En annan modell som föreslås i Naturskyddsföreningens remissvar vore att alla vägprojekt skall anmälas till naturvårdsverket som sedan avgör om tillståndsplikt skall gälla.

Vi menar att övervägande skäl talar för någon form av tillståndsprövning av vägar enligt miljöskyddslagen. Den praktiska utformningen bör dock utredas ytterligare, särskilt det förslag Naturskyddsföreningen framfört.

Redan nu kan dock, som miljöskyddsutredningen föreslagit, sista meningen i tredje stycket, 6 § ML, tas bort för att starkare markera att miljöskyddet bör ges ökad tyngd vid planeringen av vägar.

Övrigt

Vi har inga invändningar mot förslagen beträffande förorening av mark och grundvatten samt kontrollprogrammen.

Däremot vill vi på en punkt skärpa tillsynsmyndighetens befogenheter i fråga om icke tillståndsgiven verksamhet. Naturvårdsverket hade föreslagit att en företagare skulle kunna föreläggas att söka tillstånd i fall där tillståndsplikten inte har följts.

I ett remissvar anför länsstyrelsen i Skaraborgs län en rad skäl för detta förslag. Det ger allmänheten möjlighet att påverka ärendet. En anmälan blir i viss omfattning remissbehandlad. Förfaringssättet vid tillståndsprövning är klarare, enklare och snabbare än om tillsynsparagraferna tillämpas. Villkoren blir tydligare.

Mot denna bakgrund föreslår vi att naturvårdsverkets förslag genomförs.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att den ekonomiska fördelen av en överträdelse av miljöskyddslagen skall vara betydande för att miljöskyddsavgift skall utgå,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av vinningsrekvisitet i miljöskyddslagens 52 § och ändrade grunder för beräkning av miljöskyddsavgift i enlighet med vad i motionen anförts,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöskyddsprövning av vägar,
4. att riksdagen beslutar att ta bort sista meningen i tredje stycket, 6 § miljöskyddslagen,
5. att riksdagen med avslag på regeringens proposition i denna del antar naturvårdsverkets förslag till lydelse av första stycket, 40 § miljöskyddslagen.

Stockholm den 21 april 1987

Lars Ernestam (fp)

Leif Olsson (fp)

Bengt Rosén (fp)

Anders Castberger (fp)